

ARTI
KÜLTÜR•SANAT

fanzin

Sayı : 10

Temmuz - Ağustos

2023

Ücretsiz sürdürüm ve iletişim için
artikultursanat@gmail.com

Gerçekçi sanattan yana, aydınlanma yolunda, insanın insanı sömürmediği, ayrımcılığın, ayrıcalıkların, din istismarı ve cinsiyetçi yaklaşımların olmadığı, eşitlikçi, barışçıl bir dünya istiyoruz... Tarafsız değiliz...

1993 SİVAS KATLIAMINI UNUTMADIK!
33 ozan, yazar, düşünür...

Umutsuz Değiliz / 1

Kim Kazandı? /2

Üç İstanbul

Merve Okulu - İsmail Balıkçı / 4

Katılımcı Yorumları

Şükran Ceyhan / 9

Hüray Kılıç / 9

Aydın Karaküçük / 9

Kurak Olan Yalnızca Günler mi?

Aydın Karaküçük / 10

Yorumlar

İsmail Balıkçı / 14

Gülay Yeşilipek / 15

Şükran Ceyhan / 15

Hüray Kılıç / 16

Suna Can / 16

Küçücük Öyküler

Tablo

Hüray Kılıç / 17

Küçük Terzi Dükkanı

Şükran Ceyhan / 18

Oy Sivas (Şiir)

Ahmet Kınay / 20

Duvar Yazıları

21

KİM KAZANDI?

14 Mayıs seçimlerine birkaç gün kala böyle bir yazı yazmak geldi aklıma. Hemen elimdeki kalemlerle aklıma gelenleri heyecanla kağıda geçirdim. 14 Mayıs seçimlerini muhalefetin kazanacağından hemen herkes gibi ben de emindim. Neden? Ülkemizin içinde olduğu ekonomik kriz, sığınmacılar sorunu gibi can yakıcı sorunlarımız varken... Üstelik kamuoyu araştırmaları da bu yönde sonuçlar açıklarken... Başka bir sonuç beklemiyordum. "Dipten gelen bir dalga var" dendi... Büyük bir değişim beklentisi vardı.

Ama beklediğimiz, umduğumuz sonuçlar gelmedi sandıklardan. Burada neden böyle oldu konusuna girmeyeceğim. Ancak o akşam umutla karaladığım satırlardan söz etmek istedim.

- "Başta kadınlar kazandı..." diyecektik. Özellikle "İstanbul Sözleşmesi"nden çıkılmasının kadınlar açısından büyük bir kayıp olduğu hemen her kesimden kadının ortak görüşüydü. Muhalefet liderleri seçimi kazandıklarında yapacakları ilk işler arasında "İstanbul Sözleşmesi"ne yeniden dönüleceğini söylemişlerdi.

- "Gençler kazandı..." diyecektik. Ülkemizdeki işsizlik oranı içinde en yüksek pay, eğitilmiş gençler arasındaki işsizlikti. Son birkaç yılda eğitilmiş gençlerimiz ülkemizde iş bulamadığı için ya da çalışma şartlarındaki olumsuz koşullar nedeniyle yurt dışına gittiler. Başta doktorlar olmak üzere giden gençlerimiz, yurt dışında hemen iş bulmakta hem

de iyi çalışma şartlarıyla. Gençlerin gidişi toplumumuz için çok büyük kayıp maalesef... Muhalefet bu sorun için, her işte, her konumda ilk önce "liyakata" önem vereceklerini vurgulamışlardı. Doktorlar başta olmak üzere çalışma koşullarında iyileştirmeler yapacaklardı.

- "Analar, babalar kazandı..." diyecektik. Çalışmak için yurt dışına gitmek zorunda kalan gençlerin anaları, babaları çocuklarının döneceği beklentisinde yeniden umutlanacaklardı.

- "Demokrasi kazandı..." diyecektik. Seçimlerle iktidarların değişeceğine bir kez daha inanacaktık. Toplumsal örgütlenmenin, sendikalaşmanın, işçi haklarının, demokratik haklarımızı kullanmanın önü açıldı, diyecektik.

- "Bilimsel düşünce kazandı..." diyecektik. Bilimsel düşünce de maalesef son yıllarda ülkemizde değer kaybına uğradı. Üniversitelerin sayısının artmasına karşın, karar mekanizmalarında bilimsel düşünceye öncelik verildiğini söyleyebilmek pek mümkün değil.

- "Hak, hukuk, adalet... diyenler kazandı" diyecektik. Hukuksal bir düzen içinde yaşamak ve çalışmak isteyenler kazanacaktı. Halkımızın manevi değerlerinde hakkın, hukukun, adaletin daha fazla yer tuttuğunu düşünecektik.

- "Anadolu'nun insan sevgisi kültürüyle yetişen insanlar kazandı..." diyecektik. Gerek dünyada gerekse ülkemizde yaşam şartları zorlaştıkça toplumumuzda, geleneklerimizde yerleşmiş insani değerlerde de yoksullaştık. Bu konuda da daha umutlu olacaktık.

- "Çiftçiler kazandı..." diyecektik. Tarımsal girdilerin fiyatlarının artışıyla artık üretmenin kazanmaya yetmediğini gören birçok çiftçi tarımdan uzaklaşmış ya da işi bırakmayı düşündüklerini belirtiyorlardı. Muhalefetin

söylemleri arasında tarımın öncelikli destekleneceği söylemi önemli bir yer tutuyordu. Başta üreticiye daha ucuz mazot sağlanacağı sözleri, çiftçiler için umut olmuştu.

- "Emekliler, memurlar, dar gelirli kazandı..." diyecektik. Enflasyonun bilimsel yöntemlerle hesaplanmasıyla, uzun yıllardır baskılanan gelirler normal seviyelere gelecekti. Bir de asgari ücretle hesaplanan bayram ikramiyeleri emeklilere nefes aldıracaktı.

- "Depremzedeler kazandı..." diyecektik. Muhalefet, 6 Şubat depreminde evi ve işyeri yıkılan vatandaşına devletin bedava ev ve işyeri vereceğini söylemişti... Yani sosyal devlet yapması gerekeni yapacaktı.

- "Güven kazandı..." diyecektik. Liyakatlı kadroların iş başına gelmesiyle oluşacak güven ortamında, en başta ekonomik alanda iyileşmeleri görecektik. Güven bir çok sorunun çözümünü kolaylaştıracaktı.

- "Gerçek... kazandı" diyecektik. Her şart altında bizlere gerçeği vermeyi, gerçek haberleri ulaştırmaya çalışan gazeteciler kazandı diyecektik. Gerçeği ulaştırmanın bedelini ağır ödeyen birçok gazeteci olduğunu düşünürsek...

- "Sanat... sanatçılar kazandı..." diyecektik. Genç sanatçıların, yönetmenlerin özgür ortamlarda üretimlerini artıracaklarını, birçok toplumsal sorunu gözler önüne seren yapıtlar vereceklerini düşünebilecektik.

Muhalefet kazansaydı... Bu konularda iyileşme olacağı konusunda umutlarımız artacaktı. Başarının getirdiği sevinçle toplumda çiçekler açacaktı. Büyük bir ivmeyle kaybedilen yıllar için ileriye atılacaktık. Olmadı... yani bu kez olmadı. Ama umut her zaman olmalı... Umudun her zaman vardır...

İnsan umutsuz yaşayamaz.

26 Kasım 2022 tarihinde irdelendi.

ÜÇ İSTANBUL* Mithat Cemal Kuntay

Merve OKULU - İsmail BALIKÇI

Mithat Cemal Kuntay'ın *Üç İstanbul* romanı İstanbul'un üç ayrı dönemini; *Abdülhamit*'in son yılları (istibdat dönemi), 1908 ihtilaliyle iktidarı ele geçiren *İttihat ve Terakki* yönetimindeki yılları (meşrutiyet dönemi) ve Birinci Paylaşım Savaşı'nın son bulmasıyla başlayan Mütareke yılları (işgal dönemi) toplumsal yapısını ve dönüşümünü Adnan karakteri üzerinden gösterir.

Romana estetik açıdan bakalım:

Dil ve anlatım

Roman üçüncü tekil kişi olarak anlatılmakta olup bazı mektup bölümlerinde birinci tekil kişi olarak da karakterler romana girmiştir. Dönemine göre anlaşılır bir dille yazılmış olmasına karşın günümüz Türkçesine çevrilmesi genç kuşaklara erişmek için gereklidir. Yazar gereksiz sözcük kullanımından kaçınmış ve romanı nedensellikler üzerine örmüş, canlandırmalarla zenginleştirmiştir.

Karakterler

Adnan: 93 Osmanlı-Rus Savaşı sonrasında annesiyle Edirne'den muhacir olarak İstanbul'a gelmiş ve İngiliz Sait Paşa'nın yalısına sığınmıştır. Babası, henüz Adnan sekiz yaşındayken savaşta vefat etmiştir. Darüşşafaka'da okumuştur. Annesi ile birlikte Ak

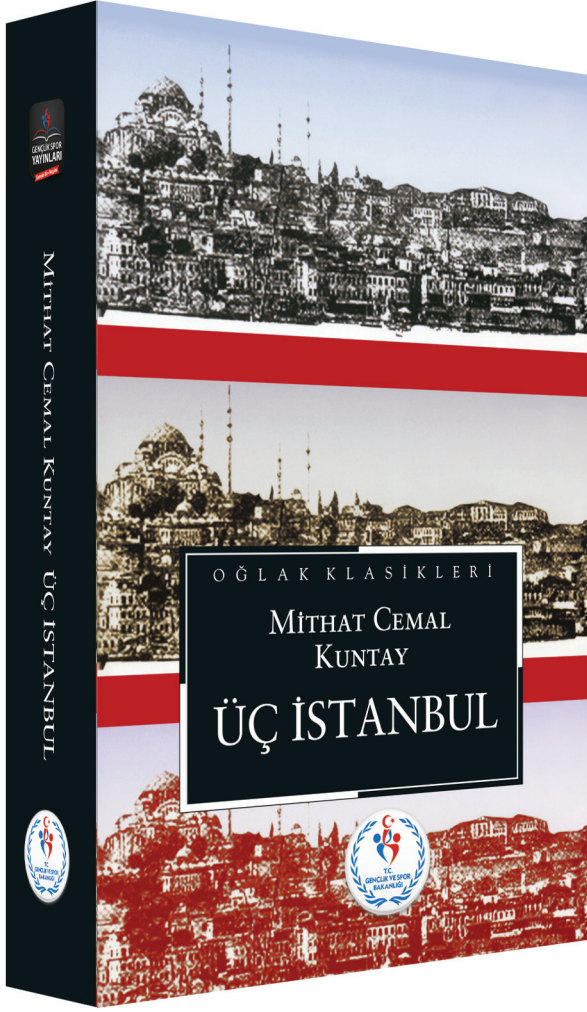
saray'da yaşamaktadır. Hukuk mezunu olup Sabah gazetesinde yazarlık yapmaktadır. Kendisine göre hayatta her şey rastlantısaldır ve gerçekleri kendine göre yorumlar. 93 Harbi ve muhacirlerle ilgili bir siyasi roman olan "Yıkılan Vatan"ı yazmaya çalışır fakat asla bitiremez. Eylem adamı değildir ve ilişkiler içinde yaşar. Söz gelimi Hidayet'i beğenmiyor fakat onun gibi olmak istiyor, öte yandan Şair Raif'i beğenmesine rağmen onun gibi olmak işine gelmiyor. Dönemlere göre maddi gücü ve statüsü değişmektedir. Kadın düşkünü olup kadınlar noktasında da omurgalı bir duruş sergilememektedir.

Şair Mehmet Raif: Romandaki ender iyi karakterlerden biridir. Adnan gibi 93 Harbi muhacirlerindedir. Fakat zorluklarını daha fazla çekmiş ve sokakta büyümüştür. *Abdülhamit*'i sevmez bundan kaynaklı Hidayet'ten hoşlanmaz. Az konuşur. Dinlediği şeyleri kendi kendine reddeder yahut kabul eder. Cevap vermeyi fazla görür.

Hidayet: 27 yaşında, *Abdülhamit*'in Bala rütbeli jurnalcilerindedir. Bir iş yapmaz, maşasını saraydan alır. Gündüz saraydan para alıp gece saraya sövenlerindedir. Yalancıdır çünkü yapmadığı şeyleri yapmış, gitmediği yerleri görmüş gibi etrafındakilere anlatır.

Ateşenaval Naşit: Belkis'in amcaoğludur. *Abdülhamit* döneminde babası müteahhitlerle iş birliği yaptığı için zengin olan Naşit, Meşrutiyet döneminde de Adnan'la dostluktan kaynaklı zengindir. Adnan'ın dalkavukluğunu, Adnan'la dost görünerek yapar. Adnan'a adabımuaşeret öğretmektedir. Mütareke döneminde olaylar onun konağının çevresinde gelişir.

Süleyman: Eski Jön Türklerindedir. Dönem adamıdır. İstibdat'ta Hidayet'in dalkavuşu, Meşrutiyet'te Adnan'ın vekil harcı, Mütareke'de ise Naşit'in özel kâtipi olur. Tek gözlüklü, yalancı, jurnalcidir. Sacit'in başından geçenleri kendi başından geçmiş gibi anlatır.

Maliye Nazırı: Dürüst ve namuslu bir adamdır. Harcını borcunu bilir. Çalmaz ve kimseyi jurnal etmez. Dağıstanlı Hoca pek misafirin gelmediği konağının tek misafiridir. Dağıstanlı'yla sohbetlerinde doyasıya *Abdülhamit*'i eleştirir.

Tevfik Hoca: 93 Harbi'nde şehit olan iki kardeşini, 25 milyon insanın kendisine borcu olarak görür. Babası dilenerek ölmüştür. Adnan'la birlikte Darüşaffaka'da okumuş, hukuk mezunudur. *Abdülhamit* düşmanlığı nedeniyle Adnan ve Moiz'e dost görünür. Zengin olunca ise *Abdülhamit*'e eskisi gibi kızmaz. Dönemin adamı olur. Üçkâğıtçı, düzenbaz, güvenilmez biridir. Zengin olduğunda sarı-

ğı atar, daha da zengin olunca eşini boşar. Adliyede Kardinal Tevfik olarak bilinir

Moiz: Adnan ile Tevfik Hoca'nın hukuktan sınıf arkadaşlarıdır. Daha sonra Adnan'la birlikte Sabah gazetesinde yazar olur. Yahudi kökenlidir. Meşrutiyet döneminde zenginleşir. Savaş zenginlerindedir.

Senih Efendi: Tapu müdürüdür. Macide'yle evlenir. İlk karısından olan kızı Melahat'ı Adnan'a vermek ister. Macide'nin kendisini aldattığını öğrendikten sonra felç geçirip yatalak kalır. Evinin geneleve dönüştüğünü görür, Macide'ye gelip giden adamları yattığı yerden izlemek zorunda kalır.

Sakallı Vasfi: Dönemin adamı olup, Adnan'a kin ve düşmanlık besler. Bundan kaynaklı Adnan'ı jurnal eder. Hırsızlık yaptığı için memuriyetten atılmıştır. Kadınlarla parası için evlenir. Kadınların parası bitince de boşanır. Karısı Seniha ise sevici yani lezbiyendir.

Macide: Senih Efendi'nin ikinci eşi. Genç, güzel bir kadın. Eşini Süleyman'la aldatır. Süleyman'a yazdığı mektubu görünce eşi felç geçirir. Adnan'dan hamile kalır ve çocuğu gizlice doğurur. Adnan sonrası Çilli Mahmut'la evi geneleve dönüştürür.

Örge

Canlandırma ve nedenselliklerle desteklenmiştir. Adnan'ın yazmaya çalıştığı romandaki anlatılar ve çeşitli mektuplarla örge güçlendirilmiştir. Yazar, kişiler üzerinden dönemsel olayları anlatarak romanı örmüştür.

Uzam-Zaman

Romadaki zaman; 93 Osmanlı-Rus Harbi'nden sonra başlayıp Cumhuriyet Dönemi'ne kadarki süreçte geçer. Olaylar Abdülhamit-Meşrutiyet-Mütareke dönemlerinde gelişir ve Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte sona erer.

Romanda uzam İstanbul'dur. İstanbul'un ilçeleri, bu ilçelerde bulunan saraylar (Yıldız, Dolmabahçe), konaklar (Hidayet-Adnan-Naşit) ve mahalleler olayların gerçekleştiği yerlerdir.

Çatışmalar

Adnan'ın İç Çatışmaları

Bütün roman boyunca Adnan'ın iç çatışmalarını görürüz. Adnan sürekli bocalayan, tutarsız bir karakterdir. Kendi içinde çatışır. Adnan roman boyunca inandığı ve savunduğu şeylerin tam tersini yapmaktadır.

► Romaniyle ilgili düşüncelerini bir türlü yazıp tamamlamıyor.

► Süheyla'yı sevdiğini düşünüyor fakat başka kadınlarla birlikte olup, onu aldatıyor.

► Mezun olduğunda ne adliye de çalışmak ne de avukatlık yapmak istiyor. Yazar olup, üne kavuşmak istiyor. Ama bunların yerine Meşrutiyet döneminde avukatlık yapıyor.

► Birlikte olduğu kadınlara sahip çıkacağını düşünüyor fakat kadınlar yardım beklediğinde onları yüzüstü bırakıyor.

► Mektupçu tarafından bekletildiği için Süheyla'ya ders vermekten vazgeçiyor. Ertesi gün ise dersler için görüşmeye gidiyor.

► Erkânı Harp Mareşali'nin saray adamı olmasından rahatsız olsa da Hidayet'in ricasıyla Erkânı Harp Mareşali'nin kızına ders vermeye gidiyor.

► Hidayet'i beğenirse de onun gibi olmak istiyor. Şair Raif'i beğense de onun gibi olmak istemiyor.

► Belkıs'ın kendisini beğenmemesinden kaynaklı boşanmak istese de kulüpte oyun oynadıktan sonra bundan vazgeçer.

Adnan ile Belkıs Arasındaki Çatışma

Belkıs, Adnan'ı sürekli küçümsemektedir. Adnan Meşrutiyetle birlikte zenginleşse de Belkıs onun üstündeki kıyafetleri beğenmeyip Adnan'a: "Zengin oldun evet ama sınıf atlayamadın" imasında bulunuyor. Adnan da Belkıs'ın babasının hırsızlığı, vatansızlığı üzerinden Belkıs'ı küçümsemektedir.

Adnan ile Sakallı Vasfi Arasındaki Çatışma

Sakallı Vasfi, Adnan'a dış biliyor ve onu jurnalliyor.

Adnan ile Süheyla Arasındaki Çatışma

Adnan, Süheyla'ya ders verirken aşkını anlatamamasından kaynaklı bir çatışma var.

Adnan ile Hidayet Arasındaki Çatışma

Adnan, Hidayet'i saraya yakın ve saray jurnalcisi olarak tanımladığı için onun gibi olmak istemiyor.

Adnan ile Macide Arasındaki Çatışma

Macide'nin hamile kalmasından sonra Adnan çocuğun aldırılmasını istiyor fakat Macide çocuğu doğuruyor.

Sınıf Çatışmaları

► Belkıs'la Adnan arasındaki çatışmaların temelinde sınıf çatışması var.

► Belkıs'ın inci gerdanlığı Ahmet Cevat'ın çalındığının bilinmesine karşın Uşak Ahmet suçlanır, alt sınıftan olduğu için.

► Adnan'la Bahriye Miralay Hüsrev arasında sınıf farkı var. Hüsrev aristokrat sınıftan olduğu için Abdülhamit'i eleştirme hakkına sahiptir. Adnan; "(...) zenginlik onlarda, güzel kadın onlarda, saraya sövmek yine onlarda." diye düşünerek Hüsrev'in yerinde olmak ister.

► Adnan, Süheyla'yla evlenmek istediği zaman Cemafer, Adnan'ın paşa soyundan olmadığı için bu evliliği onaylamaz. Ta ki araştırılıp bir paşa soyu bulunana kadar.

► Belkis, Rus prensiyle sınıfı kaynaklı evlenir.

► Belkis; maddi olarak zorlanır, alt sınıfa düştüğünde de çalışmak için İstanbul yerine tanınmadığı için Amerika'yı tercih eder.

Zengin-fakir çatışması

Belkis'in gerdanlığının çalındığı gece Adnan, felaket anlarında zenginlerin bir araya toplandığının farkına varır. Oysa annesi fakir olduğu için yalnız ölmüştür. Yoksulluk, açlık değil yalnızlıktır.

Nesneler –Nesnelerin Birliği

Romanda kullanılan nesnelere işlevlidir. İşlevsiz nesne yoktur. Nesnelere sıralayacak olursak:

Konaklar: Yazar romanında İstanbul'daki egemen çevreyi konaklar üzerinden gösterir. Bu nedenle konaklar, gösteren nesne işlevi görür. İstibdat döneminde Hidayet'in konağı, İttihat ve Terakki döneminde Adnan'ın konağı, Mütareke dönemindeyse Naşit'in konağıdır.

Şark Odası: Romanda şark odası zenginlik göstergesi olup, zengin kişilerin elinde sırasıyla yer değiştirir. Romanın başında Hidayet'in konağında yer alan "şark odası" sonradan zengin olan Adnan ve Moiz arasında rekabet sebebi olur. Açık arttırmayla Moiz'in eline geçer.

Adnan'ın Romanı: "Yıkılan Vatan" adlı romanın bitmemesi, özelinde yazar Adnan'ın karakterini ortaya koyar ve okuyucuya bunu gösterir.

Sarı Fıtıl: Çocuk düşürme ilacı olarak kullanılır. Macide, Adnan'ın getirdiği sarı fıtılı kullanmayarak Adnan'la aynı fikirde olmadı-

ğını, çocuğu doğurmak istediğini bize gösterir.

Smokin Giymek: Smokin giymek sınıfsal bir ayrıcalıktır.

Arabalar:

► Romanda kullanılan arabalar gösteren nesnedir. Moiz ve Adnan Hidayet'in arabasıyla çalıştıkları gazeteye bırakıldıklarında, gazetenin sahibi arabayı görür. Adnan'ın Hidayetle ilişkisi olduğunu anlar ve Adnan'a zam yapar.

► Macide genelev işlettiğinde Arap Avnulah ve saray ferikinin arabalarını Macide'nin evinin önünde gören mahallelinin Macide'ye bakış açısı değişir. Macide'nin saygınlığı artar. Mahalleli iş bulmak için Macide'den aracı olmasını ister.

Nesne Olarak Görülen İnsanlar:

► Raşel, Adnan'ı nesne olarak görür. Onunla zenginliğini, mücevherlerini, kürklerini balolarda sergiler. Başka zengin birini bulup, balolara gidebildiğinde de Adnan, önemsizleşir.

► Adnan, ilişki içinde olduğu kadınları nesne olarak görür. Kendisine yük olacağını hissettiği zaman da onlardan kurtulmanın yollarını arar.

► Belkis, Adnan'ı nesne olarak görmektedir. Yoksul düşmemek ve alıştığı yaşamı sürdürebilmek için Adnan'la evlenir. Fakat Adnan yoksullaşınca da onu boşar.

Kalpak-Şapka:

► Adnan'ın evinde bulundurduğu kalpak, kendisine Mütareke döneminde bir makam veya Ankara'dan bir davet beklentisi olduğunun göstergesidir.

► İstibdat döneminde "üç şapka" Osmanlı'nın yönetimindeki gayrimüslimleri göstermektedir: Rambert, Berje, Hügnan.

Ben: Uşak Ahmet'in kolundaki benle, Macide'nin Adnan'dan gizli doğurduğu oğlu olduğunu anlıyoruz.

Mektuplar:

► Macide'nin Süleyman'a yazdığı mektup iletici nesne. Sonrasında bu mektup yüzünden Seni Efendi felç geçirir ve yatalak olur. Macide ise genelev işletmek mecburiyetinde kalır.

► Sacit'in Adnan'ı kötüleyen mektubu iletici nesnedir. Bu mektubun bir kopyasını çıkaran Süleyman, Adnan'ın yanında çalışmaya başladığı zaman Sacit'i işe almamak için bu mektubu kullanır ve Sacit kovulur.

► Süheyla'nın Adnan'a yazdığı mektup ve kullandığı zarf, hem gösteren hem de iletici nesnedir. Adnan öldükten sonra zarfın içinde kendi mektubunu değil Belkıs'ın fotoğrafını gören Süheyla, hem zarfı hem de "Yıkılan Vatan" romanının taslaklarını yakar.

Para: 500 lira Osmanlı hazinesinin boşaldığını gösterir.

Lamba: Seni Efendi'nin evindeki fanustaki iki lamba sadece özel günlerde yanmaktadır. Melahat'ı istemeye geldiklerinde bu lambalar yanar. Bu sayede gelenin, önemli bir misafir olduğu anlaşılır.

Diş Ağrısı: Macide, Süleyman'la buluşacağı zaman dişinin ağrıdığını iddia etmektedir. Bu yüzden her diş ağrıdığı anda Süleyman'la buluşmaya gittiğini anlarız.

Nedensellikler

Adnan'ın Darüşşafaka'ya Girişi

Sait Paşa, Adnan'ı Galatasaray Sultaniyesi'ne sokmak için *Abdülhamit*'ten izin alacakken *Ali Suavi* olayı meydana gelir. *Sait Paşa*'nın endişelenmediğini gören padişah, *Sait Paşa*'yı sürgüne gönderir. Adnan, bundan kaynaklı Darüşşafaka'ya gider

Satılan Küpe

Adnan, maliye bakanının kızına ders vermek istemez fakat annesi Şefika Hanım'ın rahatsızlığı ve evdeki ihtiyaçları için satılan küpenin ihtiyaçları karşılayamamasından kaynaklı ders vermek zorunda kalır.

Toplumsal çözümleme

Romanda üç ayrı dönem İstanbul'u anlatılmaktadır. Toplumsal çöküş, *Abdülhamit* döneminde Osmanlı kasasında 500 lira dahi kalmadığı, ülkenin padişahın jurnalcileriyle dolduğu, soysuz bir aydın grubunun yerleştiği, devlet dairelerinin (Ereğli Kömür-Haydarpaşa Tren Garı-Reji İdaresi) yabancılar tarafından özeleştirildiği, devletin kendi bankasını koruyamayacak duruma geldiği gözler önüne serilmiştir. *İttihat ve Terakki* dönemindeyse yönetimdeki kimseler halktan çok kopmuş, savaş sayesinde zenginleşmiş insanlar yer alır. Sarıkamış olayında *Enver Paşa*'nın, kendi mağlubiyetini örtmek için Alman komutanın arabasıyla Kars'tan birkaç gün içinde ivedilikle gelip basına ve halka sansür uygulamıştır.

İzlek

Bir toplumda yönetime gelen her sınıf baştan devrimcidir. Ama bu sınıf bir süre sonra yozlaşır, iktidara gelirken öne sürdüğü savlarını unutup otokrasi veya diktatörlüğe evrilir.

* Mithat Cemal Kuntay, *Üç İstanbul*, Oğlak Yayınları, 2012, İstanbul.

Katılımcı Yorumları

Şükran CEYHAN - Mithat Cemal Kuntay'ın Üç İstanbul romanı, karakterlerin özel yaşantılarının arka planında üç devrin İstanbul'unda toplumsal, siyasal ve sınıf çatışmalarının akıcı bir örgüyle işlendiği, bir yozlaşmanın ve çöküşün özelden genele anlatımıdır.

Romanın baş karakteri Adnan, Belkıs ve Süheyla ile bu üç karakterin ilişkide olduğu diğer yan karakterler İstanbul'un üç ayrı döneminin siyasal, toplumsal, kültürel yapısını nedensellikler doğrultusunda gösterir. Romanın etkileyiciliği, bu sorunların günümüzde de halen geçerliliğini sürdürmesidir. İktidarı ele geçiren egemen sınıf; kendi sınıfını kendi zenginini, kendi bürokratını yaratır. Liyakatsizlik, adam kayırma, ikiyüzlülük o günden bugüne güncelliğini korumaktadır. Adnan; idealist gibi görünen ama sınıf atlamak için çabalayan ve iç çatışmalarıyla boğuşan pasif bir Osmanlı aydınıdır. Eylemleriyle söylemleri tutarsızdır. İçinde olduğu İttihat ve Terakki dönemini temsil eder. O dönemdeki devlet yapısını gözler önüne serer.

Belkıs, aristokrasinin ve saltanatın simgesidir. Sınıf bilincini en yüksek temsil eden karakterdir. Adnan ile Belkıs'ın ilişkisi Osmanlı aydınıyla aristokrasinin çatışmasını derin bir şekilde verir.

Süheyla ise Mütareke yılları ve Cumhuriyet'in ilk dönemini temsil eden karakterdir. Romanın sonunda Adnan'ın karakersizliğini çözmüş olması ve bağımsız bir Cumhuriyet kadını olarak romanı sonlandırması önemlidir.

Hüray KILIÇ - Önceleri şiiirleriyle tanınan, asıl mesleği avukatlık olan Mithat Cemal Kuntay'ın tek romanıdır Üç İstanbul.

Roman, tarihsel olarak üç dönem İstanbul üzerinden (İstibdat dönemi, İttihat ve Terakki dönemi, Mütareke dönemi) Osmanlı devletin çöküş süreçlerini aktarır okura. Devletle birlikte yıpranan ve çürümeye başlayan toplum da aynı zincirin bir halkasıdır ve biri birinin çöküşüne neden olduğunu görürüz romanda...

Romandaki tipik karakterlerden olan Adnan üzerinden de "çöküş" dönemini görebiliriz. Önceleri idealist ve yoksul biri olan Adnan, sonra zengin ve kendinden söz ettiren kişi, daha sonraki dönemde de hasta ve mutsuz bir Adnan olarak karşımıza çıkar.

Farklı karakterlerin birbiriyle kesişen hayatları olaylar içinde okura aktarılır.

1938 yılında yayınlanan bu romanı ancak 1970'li yıllarda eleştirmen-yazar *Fethi Naci* fark etmiş ve edebiyatımıza kazandırmıştır.

Aydın KARAKÜÇÜK - Edebiyat tarihimizde üçleme denebilecek kimi önemli yapıtlar vardır. Örneğin, Yakup Kadri'nin "Ankara" romanı Cumhuriyet döneminin üç ayrı Ankara'sını anlatır. Cevdet Kudret'in "Süleyman'ın Dünyası" adı verilen üç romanı vardır ki bunlar da Osmanlı'nın son döneminden Cumhuriyet'in ilk dönemlerini bir karakter üzerinden anlatır. Bunlar oldukça bilinen, belgesel niteliği taşıyabilecek derecede gerçekçi yazılmış yapıtlardır. Okunduğunda okuyucuya haz verdiği gibi onun değişimini de sağlarlar. Öyle ki

okuyucu romanı bitirdiğinde eline alıp okumaya başladığı andaki kişi değildir artık.

“Üç İstanbul” romanı da bu sınıflamaya girecek denli gerçekçi bir romandır. Uzun olarak seçilen İstanbul’un üç ayrı dönemini tüm yalınlığıyla anlatır yazar. Üstelik en az bilinen, daha doğrusu üzerinde en çok tartışma yapılan dönemlerdir bunlar. Özellikle İttihat ve Terakki dönemi tam aydınlatılmamış, o dönem üzerine yapılan akademik çalışmalar yetersiz kalmış, ya da birkaç abartılı dille yazılmış yapıtlarda yer almıştır. Roman, bu anlamda çok önemli bir görevi de yerine getirmektedir.

Üç İstanbul’un bir diğer önemli özelliği, ana karakterinin negatif bir karakter olmasıdır. Yazıldığı dönem göz önüne alınırsa oldukça zor ve cesaret isteyen bir iştir bu. Cumhuriyet’in ilk dönem romanlarında idealize edilmiş ve alışılan karakteri değildir Adnan. Kendine bile hayrı dokunmayan, bencil, çıkarıcı, ahlaksız bir karakterimiz varken yazarın ustaca betimlemeleri ve karakteri hayatın içinde göstermesiyle birlikte, okuyucu ana karakterle kimi bölümlerde empati kurar hatta sevebilir. Öte yandan diğer karakterler de, olaylarla sağlam bir örgüyle birbirine geçer.

Öğrenince şaşırdığım bir diğer bilgi de bu romanın *Mithat Cemal Kuntay*’ın tek romanı olduğudur. Romanı okuyunca böylesi bir yazarın, neden üretimini durdurduğunu doğrusu çok merak ettim.

Romanda göze batan ve rahatsızlık veren unsurlar yok mudur? Vardır. Hem de epey çok... Öncelikle dili. Çok eski sözcüklerle, deyimlerle dopdoludur roman. Acilen Türkçeleştirilmesi gerekir. Yoksa bir kuşak sonra romanı anlayabilecek okuyucu sayısı çok çok azalacaktır. Ama şu anda yayın hakları elinde tutan yayınevinin bu konuda çok istekli olmadığını düşünüyorum. Bazen bu yayınevlerinin neye hizmet ettiğini merak etmiyor değilim.

Ama dili olsun, işlevsiz nesnelere olsun yine de bu romanı okumak, değerlendirmek grubumuzda yapılan en önemli çalışmalarından biridir. Bu romanı bizlere öneren *Taylan Kara*’ya çok teşekkürler..

Kurak Olan Yalnızca Günler mi?

Aydın KARAKÜÇÜK

Kültür Bakanlığı tarihinde bir ilki yaptı ve çekimi bitmiş, gösterime girmek üzere olan “Kurak Günler” filmine verdiği finansal desteği 20 ay aradan sonra geri çekerek parasını faiziyle birlikte geri istedi. Bunu neden yaptı peki?

Bunun yanıtını filmi izleyen herkes “Şıp” diye verecektir mutlaka. Ama burada asıl soru; böyle bir filmin senaryo ve yapım destek aşamasını atlatıp, nasıl fon almaya hak kazandığı olmalıdır. Bunun biraz kıskırtıcı bir soru olduğunun farkındayım. Ama kanımızı dondurması gereken yanıt da burada bence...

Emin Alper, senaryosu ile 2018 yılında bakanlığa başvuruyor ve gerekli desteği kazanıyor. Projesini geliştiriyor, senaryosunu ete kemiğe büründürüp “Kurak Günler”i çekiyor. Film yurt dışı festivallerde övgüler alıyor, ödüller, dereceler kazanıyor. 2022 yılında yurt içinde gösterime girecekken önce sosyal medyada malum linç girişimleri başlıyor, ardından da bakanlığın talebi geliyor. Gereğe; çekilen filmin bakanlığa verilen tas-

lak senaryo ile aynı olmaması. Dayanak da 2019 yılında yapılan bir kanuni düzenleme... Kısaca kurul devre dışı bırakılıp bakanın tek imzasıyla 20 ay sonra fon geri isteniyor.

Burada siyasal sansürün bir başka boyutunu görüyoruz. Bazı sanatçıların "sakıncalı" ilan edilerek engellendiğini, gözdağı verilerek toplumla bağlarının kopartılmaya çalışıldığını, yetmezse içeri atıldığını, eserlerinin yasaklandığını, toplatıldığını zaten bilmeyenimiz yoktur. Dahası toplumun önüne sanat diye postmodern yapıtların dayatıldığını, sanat eserinin metalaştırıldığını, bilinçlerin dumura uğratılmaya çalışıldığını da sık sık fanzinimizin sayfalarında işledik, gösterdik. Ama burada imlediğimiz şey düşüncenin geliştirici, varsıllaşma sürecine bir müdahale, engellemedir. Bu her sanatta olduğu gibi sinemanın doğasına da taban tabana zıttır. Boşuna dememişler: "*Kapitalizm hiçbir zaman boş durmaz, yıkım araçlarını sürekli geliştirir, kendini çok hızlı yeniler*" diye...

Sanat eseri üretiminde sanatçı iyiyi, güzeli, daha doğrusunu bulma çabalarını pat diye kesemez. "*Bu oldu, bitti*" demez. Yapıtı üzerinde sürekli çalışır, değiştirir, bozar, yeniden yapar. Ta ki içindekini dışlaştırdığına inanıncaya dek... Peki, "Kurak Günler" için bakanlığımız ne demiş *Emin Alper*'e: "*Bana taslağını verdiğin projeye dokunmadan birebir çek.*"

Peki, bunu kaç projeye yapmış bakanlık? Yani kaç film, senaryosuyla aynı mı çekilmiş diye oturup incelemiş? Yanıt tek. Hiç... Zaten böyle bir şeyin mümkün olamayacağını en iyi Kültür Bakanlığımızın bilmesi gerekmez miydi? Demek ki bakanlığımız da kuraklaştırılmış.

Şimdi bu "ayrıcalıklı" filmimize fazla ipucu vermeden biraz bakalım.

Filmin dışı gibi içi de linç...

Filmin konusu içinden geçtiğimiz 2023 seçim sürecinin minik bir özeti gibi. Görünenle görünmeyi başarıyla yansıtmış *Emin Alper*. Bunu yaparken de kimi karakterleri biraz fazla iteklemiş, biraz fazla göze batırmış olsa da çelişkileri bu şekilde daha görünür kılmış, diye düşünüyorum. Bunu yaparken de elini korkaklığa alıştırmamış. Bu devletin hâkimi, bu devletin belediye başkanı, bu devletin kurumu dememiş. *Kemal Sunal* filmlerinde komedi türünde olduğu için biraz daha az fark edilen yoz karakterleri, kirli ilişkileri bugün bir dramatik filmde açıktan görmek umut verici gerçekten.

Filmin akışı hızlı ve insanı içine çeken bir yönü var. Karakterler çabucak benimseniyor. Diyaloglar gerçekleştiği uzam ve toplumsal sınıfa uygun. Burada oyuncuların iyi seçildiğini, yönetmenin de iyi bir yönetim gösterdiğini

Fotograf: Ümit Alper Tümen

ni anlayabiliriz. Ama yine de bazı sekanslarda *Nuri Bilge Ceylan* (NBC) havası sezdim. Özellikle savcının evindeki farelerle olan mücadelesi ve çaresizliği NBC'nin "Uzaklar" filmiyle epey benzer. Neden kentli entelektüel insanlar hep evdeki farelerle sınava girer ve taşra insanının yardımına gerek duyar? Ayrıca Komiser İlhan sanki "Bir Zamanlar Anadolu'dan" bu filme tayin olmuş gibidir. Yine de NBC'nin olumlu etkilediği bir yönetmenle karşı karşıyayız diyorum. Bu anlamda sevindim.

Filmdeki metaforlar yerinde ve güçlü. En başat metafor obruklar... Film konusunun temel taşı Yanıklar ilçesinde oluşan obruklar ve bu obrukların üzerinden yapılan siyasi hesaplar, toplum mühendisliğidir. Aslında obruklar doğrudan yaşadığımız toplumsal yapıyı simgeliyor belki de. Bir doğa olayı gibi görünse de insanın aymazlığı sonucu oluşur obruklar. Sonuçta dev bir obruk kutuplaşmış toplumumuzun ortasındadır. O obruk nasıl aşılır, içi nasıl doldurur, nasıl iki yakadaki insanlar bir araya gelir? Bu da filmin sorusu bence.

Bir diğer metafor avcılık, özellikle domuz avcılığı... Su ve yiyecek bulamadıkları için in-

sanla yüz göz olmak zorunda kalan yaban domuzlarının ilçe sokaklarında kovalanması, avlanması tüm bunların da bir eğlence biçiminde yaşanması aslında yabancılaşmanın göstergesidir. Yerleşim yerinde kalabalık içinde gelişigüzel silahla ateş edilmesi, kanunların, düzenin hiçe sayılması normaldir ilçede. İnsan sadece doğaya değil birbirine de yabancılaşmıştır. Egemen zümrenin güç gösterge aracıdır domuz avı. Aynı eğlence ve silah atmalar seçim gecesinde de yaşanır. Karşı partiye oy vermek domuzluktur. Linç edilmelidirler.

Film neden gerçekçi?

Süleyman Demirel: "Tencerenin götürmeyeceği iktidar yoktur" demiş zamanında. Gerçekten de bugüne kadar ekonomik krizler sonrasında iktidar değişmiştir. Bunun nedenini kısaca geçmişte halkımızın neden sonuç ilişkisini kurabilmesi olduğunu söylememiz mümkündür. Öte yandan filmin konusunun yaşadığımız seçim sürecin çok benzeri derken aslında Yanıklar ilçesinde betimlenen halkın tıpkı günümüzde olduğu gibi bu neden sonuç ilişkisini kuramadığını anlatmak istemiştik. Başlarını belediye başkanının çektiği ilçenin kalbur üstü insanları susuzluğun nedenini ortaya koyan bilimsel raporları halkın bilmesini engellemiş, yönetimi ve rant düzenini kaptırmamak için basın ve sosyal medya üzerinden algı yaratma oyunlarına başvurmuştur. Bu zümre, yanlarına kamu gücünü de almıştır. Savcıyla o güne kadar muhalif duruşuyla dikkat çeken gazeteci Murat, karakterleriyle filmde bu oyunun açığa çıkacağı konusunda bir umut oluşur. Kısa sürede sert ve gerçekçi bir çatışma yansır bizlere.

Egemen zümre bu oyunları oynarken obruklar bir mayın gibi sürekli tehlike yaratma-

ya sürdürmüş, hiçbir şeyden haberi olmayan halk günlerini çeşme önünde su kuyruklarında geçirirken onlar için mücadele etmeye çalışan, hukuktan yana olan insanlara karşı ahlakçılık ve hainlik masallarıyla kolaylıkla kıskırtılmıştır. Aslında bu kıskırtılma sahnesi gerçek yaşamda da yabancısı olduğumuz bir şey değildir. 1955'te Atatürk'ün Selanik'teki evinin bombalandığı yalan haberinin çıkarılması, 1978'de Maraş'ta milliyetçi filmler gösterilen Çiçek sinemasının yine ülkücülerce bombalanması gibi tarihimizde yüzlerce kıskırtılma ve bunların sonucu yüzlerce insanın öldürülmesi olayları vardır. Günümüzde bu kıskırtılma kanlı olmasa da kitlenin sahte videolarla, sosyal medyadaki trol hesaplarla manipüle edilmesi şeklinde gerçekleştirilmektedir.

Film salt dışsal çatışmalardan değil aynı zamanda iç çatışmaları da sağlam bir kurguyla vermektedir. Sinema oldukça zor olan iç çatışmanın anlatılmasını *Emin Alper*, bunu kimi görsel tekniklerle başarmıştır. Savcı Emre'nin katı kuralcı, yasalara bağlı işkolik karakterinde bağ evinde geçirilen sazlı, sözlü içkili geceyle büyük bir gedik açılır. Emre görev bilincini kaybetmemek için çok çabalar, son ana kadar da vazgeçmez. Ama bir an gelir kontrolü kaybeder ve kopuk kopuk hatırladığı bir gece yaşar. Anımsadıkları onun gün yüzüne çıkmasından çok korktuğu cinsel tercihiyle bir tecavüz failinin ortağı olma ikilemidir. Hangisinin öznesidir? Taban tabana zıt bu iki durum arasında sıkışıp kalır Emre. Bu sıkışıklığa karşın yine de savcılık görevinin gereklerini daha da sertleşerek uygulamaya çalışır.

Gazeteci Murat bu küçük bağnaz ilçede sıkışıp kalmış, cinsel tercihi nedeniyle adı çıkmış, horlanmış, ötekileştirilmiş biridir. Öyle ki sisteme karşı duruşu, haktan hukuktan yana olan düşüncelerini halkla paylaşmamaktadır. Emre'nin cesur ve ani eylemlerine baştan kar-

şı çıksa da bir süre sonra onunla birlikte hareket etmek zorunda kalmıştır. Emre ile Murat, zorunluluktan ötürü bir araya gelirler ve olaylar ikisini bilinmez bir yolculuğa çıkarır.

Uzlaşma mı, Mücadele mi?

Sistem belli bir yerde Savcı'ya bir öneride bulunur. Çünkü sistem için savcı gereklidir. Ya her şeyi kabul edip uzlaşacak, yeni bir sayfa açacaktır ya da adli raporlarla, fotoğraflarla yapılan tehditler gerçekleştirilecek ve o da kendinden önceki savcılar gibi yok edilecektir. Tabi bu öneri de savcının bulunduğu kamu görevi göz önüne alınarak daha üst mevkilerden yapılmıştır.

Peki, Savcı Emre ne yapacaktır? O ana kadar ortaya koyduğu karakterine uygun mu davranacak, yoksa yapıp ettiklerinden ödün mü verecektir?

“Kurak Günler” sağlam bir öykü anlatmaktadır. En güçlü yanı da öykünün gerçekçi olmasıdır. Çünkü her sekansının yaşamda bir karşılığı vardır. Bakanlığın destekleme fonunu geri çekmesinin en büyük nedenlerinden biri bu gerçekçilik diyebilirim. Bir diğer nedeni de filme sonradan eklenen ve varlığı az çok duyumsanan eşcinsellik unsurları...

Sonuç olarak; sinemamız için oldukça da başarılı bir yapımdır. Karakterlerin oluşturulması, çatışmaların kurulması ve işlenmesi, örgenin kendi içindeki tutarlılığı güçlüdür. Bu açılarından bakıldığında sayılı filmlerimizden biridir diyebilirim.

Sinemamız ve diğer birçok sanat disiplininde *Emin Alper* gibi yaratıcı ve yürekli insanların çoğalması dileklerimle...

Yorumlar

İsmail BALIKÇI - Yönetmen koltuğunda *Emin Alper*'in yer aldığı *Kurak Günler* taşrada yeni görev alan savcının bir anda bilinmeyen olayların merkezine oturduğu politik-gerilim türünde bir film. İktidar kavgası, politik oyunlar, cehalet, karalamaya dayalı kara propaganda gibi unsurların arasında linç kültürüne maruz kalmak. Başrol; bu linç kültürüne maruz kalırken doğrusal zaman örüntüsü içerisinde öznel zaman geçişleriyle izleyicide merak duygusu, yüksek gerilim ortamında canlı tutuluyor. Sahne çekimleri ve sinematografisi oldukça başarılı. Özellikle savcının taşra halkıyla tanıştığı domuz

avı sahnesi çok iyi çekilmiş. Sahne sekansları taşradaki kuraklığı izleyiciye çok rahat bir şekilde geçiriyor. Oyunculukları özellikle Şahin rolünde *Erol Babaoğlu*'nu çok beğendim. Filme bir eleştiri getirecek olursam filmin son sahnesinde savcı ve gazeteci kaçarken film bir anda son buluyor. Bunu beklemiyordum açıkçası bütün olaylar bir sonuca bağlanmadan son buluyor. Finaldeki obruk sahnesi sırasında iki ayrı kutupta duran ve aydınlıkta kalan savcı ve gazeteci aslında aydın iki insanı tam karşısında ise karanlıkta kalan cahilliğin tavan yaptığı, saf kötülüğü temsil eden bir grup insanı metaforize ediyor. Belki de *Emin Alper*, aramızda obruktan öte çok derin farklar var demek istiyor. AYDINLIK'ta kalan tarafta olma ümidiyle...

Gülray YEŞİLİPEK - *Kurak Günler* filmi başından sonuna kadar yüksek temposuyla beni içine çekti. Yönetmen *Emin Alper*, filmde Türkiye'nin toplumsal ve siyasal yapısını gerçekçi bir biçimde göstermiştir. Orta Anadolu'da susuzluktan kavrulan "Yanıklar" ilçesinde neler yok ki:

Bir yanda kurulu düzen. Yanıklar'ın zengin belediye reisi, avukat oğlu. Her şeyin onların çıkarlarına hizmet ettiği bir düzen. Devletin hakimi, polisi bu düzenle uyum içinde.

Öte yanda, Yanıklar'a atanan genç idealist savcı, işini kanunlara göre yapmaya kalktığında bu düzenle çatışmaya başlar. Erkek egemen düzenin eğlencesi; domuz süre avı, bağ evinde içkili sazlı sözlü eğlenceye renk katan Pekmez adlı güzel çingene... Kurulan tuzaklarla genç savcı yola getirilmeye çalışılır.

Diğer yanda ise, susuzluktan kavrulan ilçe halkı, yıllardır bu sorununa çözüm getirmeyen belediye reisini, algı oyunları ile yeniden

seçer. Böylece düzen sürüp gidecektir. Düzene taş koyanlar ise ilçeden sürüp çıkarılmalıdır. Film bir süre avıyla, nefes nefese bir tempoda biter. Bu kez tuzaktan, linçten kaçmaya çalışan savcı, kovalayan ise düzenin sahipleridir.

Filmde savcının mücadele etmek zorunda olduğu bir başka sorun da, evindeki sıçanlardır. Öldürmekle, zehirlemekle bir türlü başa çıkılamayan sıçanlar... *Emin Alper*'in, sıçanlar metaforuyla halkı sömüren bu tefeci-bezirganları gösterdiğini düşünüyorum.

Kurak Günler; yüzyıllardır sürüp giden, toplumu kemiren bu yapıyı gözlerimizin önüne koymuş. *Emin Alper*, aynı zamanda filmin senaryosunu da yazmış. Toplumsal duyarlılığı yüksek böyle genç yönetmenlerimizin gelmekte olması umudumu artırdı. *Emin Alper*'in böyle, çok filmler yapmasını diliyorum.

Şükran CEYHAN - *Kurak Günler* filmi, son zamanlarda izlediğim ve özellikle sinemamız adına çok başarılı bulduğum bir film. Yönetmen sinemasının güzel bir örneğini veren *Emin Alper*'i bu güzel filminden dolayı kutluyorum.

Filmin ilk ve son sahnesindeki obruk, filmin adıyla, içeriğini çok güzel özetliyor.

Obruk: Kelime kökeni; obur "oymak, çöktürmek çukur yapmak"tan geliyor. Orta Anadolu'nun genelinde jeolojik faktörler ve yer altı sularının kontrolsüz kullanımına bağlı olarak zeminin çökmesiyle obruklar oluşuyor.

Film küçük bir ilçe ölçeğinde bize Türkiye genelinin mikrodan makroya çarpıcı bir fotoğrafını veriyor... Burada kuraklık sorunu ve asıl suçların örtbas edilmesi, seçimler, halkın gerçek sorundan uzaklaştırılması ve manipüle edilmesi, eşcinselliğe tepkinin kullanılması

ması, güçlünün kanunlarının geçerli olduğu bir taşra kültürü işleniyor.

Obruk metaforuyla anlatılmak istenen altı ya da içi boşaltılan her şey çöker... İlçenin zengini, yerel yönetimlerde de sürekli belediye başkanı seçilerek kendi çıkarları doğrultusunda ilçeye hakim güçtür. Buraya gelen devletin bürokratları ya onlarla işbirliği yapacaktır yada kurulan oyunla saf dışı bırakılır... Tabi bu saf dışı bırakma işi özel bir tezgahla planlanırken, kırsal kesimdeki küçük ilçe kültürünün ahlaki değerleri manipüle edilerek savcı ve yerel gazetecinin cinsel tercihleri üzerinden bir linç kültürüyle istenen sonuca ulaşılır. Böylelikle asıl sorunların, taşra kanunlarının geçerli olduğu bir kültürde üstü kolayca kapatılır...

Hüray KILIÇ - Emin Alper, Konya havzasında doğup, yaşamış biri olarak Kurak Günler filmine gözlemlerini aktarmış ve sınıfsal bakmış.

Film, yeraltı sularının yanlış kullanılmasıyla oluşan obruklar çevresinde örülmüş...

Yanıklar ilçesinde feodal bir düzen var. Su, ayrıcalıklı insanların elinde... Halk susuzluktan kırılıyor. Belediye başkanı ve çevresi halkı sindirmiş, bürokrasiyle el ele vermiş atını oynatıyor. Bu düzene çomak sokmak isteyenleri de yok ediyor.

Filmdeki her bir karakter, içinde yaşadığımız toplumun bir parçası. *Emin Alper* bize dayatılanı, yaşatılanı görmüş ve bir tokat gibi canımızı çok acıtan bir film ortaya çıkarmış. Kutluyorum...

Suna CAN - Kurak Günler filmiyle ilgili arkadaşlarımla yanı sıra benim de eklemek istediğim birkaç nokta var: İlk olarak Yanıklar ilçesindeki Pekmez ve ailesi/aşireti. İkinci sınıf olarak görülen, ötelenen, itilip, kakılan Çingene (Romanlar). Bölgenin kıyısında yaşayanlar ile bölgeye uyum sağlamış ev bark, iş sahibi olmuş Romanlar özellikle uyum sağlamayıp eski düzenlerini sürdürmek isteyen Romanların dışlandığını, hiçe sayılıp ikinci sınıf muamelesi gördüğünü bir Roman kızı olan Pekmez karakteriyle *Emin Alper* bize çok iyi göstermiştir. Yöre halkı kendinden olmayana, farklı etnikte olanlara yani azınlıklılara iyi davranmamakta, aşağılamakta dahası onlara her türlü keyfi uygulamalarda bulunmaya kendinde hak görmektedir.

Bir diğer konu ise; filmde benim kafamda oturmayan Savcı'nın boynundaki morluk ile ara ara geriye dönüşlerle Savcı'nın olayı hatırlaması. Burada *Emin Alper*, Savcı'nın eşcinsel olduğunu mu vermeye çalıştı? Bunu tam anlamıyla anlayamadım. Kasabalının eşcinsellere karşı tutumu zaten Gazeteci Murat'a olan tutumuyla belliyken, savcının boynundaki morluk bence işlevsiz nesne durumundadır.

Bana göre; bunun dışında *Emin Alper*, gayet başarılıdır bu filmde.

14 Şubat Öykü Günü ile ilgili grubumuzda KAR ve RESİM konulu KÜÇÜCÜK öyküler yazdık. Bu sayımızdan başlayarak yayınlıyoruz.

TABLO

Hüray KILIÇ

Damı akan, yıkık dökük, soğuk bir çatı katında doğdum. Beni yaratan Ustam ellerini ovuşturarak fırçasını eline aldı. Tuale önce gerileyerek şöyle bir baktı, küçük salınımlarla üzerime belli belirsiz bir şeyler çizdi. Fırçasının her salınımıyla belirsiz olan şeyler canlanmaya başladı. Uçsuz bucaksız bir papatya tarlası oluşuverdi. Fırça kelebekler gibi bir o papatyaya bir bu papatyaya konuyordu. Gökyüzüne de güneşin sıcak renklerini savurdu. Benimle ısındı sanki soğuk çatı katı da. Benden uzaklaşıp bana şöyle geriden bakan Ustam birden yırtık kanepeye yığılır gibi oturdu, gözleri yavaşça kapandı, fırçası elinden düştü. Birden kendimi yalnız duyumsadım, meraklı gözlerle çevreme baktım. Benim gibi birçok farklı boyutlarda tablo vardı. Hepsi bana "Hoş geldin" der gibi bakıyorlardı. Ben de bir bir selamladım onları. Fırtınalı bir deniz, yarım kalmış bir kadın portresi, sonbaharda dökülmüş yapraklar,

koşan atlar... Gözlerimizle konuştuk sanki. Yalnız olmadığımı anladım, arkadaşlarım vardı artık. Sonra gözüm kanepedeki Ustama ilişti. Kanepede iyice küçülmüş, ellerini iki bacağı arasına sıkıştırmış uyuyordu. Ben de sıcacık gökyüzümü ve papatyalarımı üzerine örttüm.

Güneş kirli camlardan içeriye girmek için zorlandı. Ustam bir devin uyanışı gibi göz kapaklarını ağır ağır açtı. Yattığı yerden gözlerini bana dikti. Bir süre öylece bakiştık. Sonra gerinerek yerinden kalktı, iki eliyle saçlarını karıştırıp, bir sigara yaktı. Dumandan boğulacak gibi oldum. Neydi şimdi bu...? Bana doğru yürüdü, paletine renkli tüplerden sıkıp, karıştırmaya başladı. Papatyaların ortasına çabucak bir kız çocuğu yerleştirdi. Eline de bir demet papatya verdi. Saçlarını bir bir ördü, kırmızı bir elbise giydirdi. Baharı yalnız bırakmamıştı. Kız sevinçten tualden fırlayacakmış gibi koşuyordu. Bitmiş miydim şimdi ben?

Tam on gün Ustam hiç yanımıza uğramadı. Merak etmişim ama diğer tablolar bu duruma alışmış olmalı ki bana "Endişelenme, para bulmak için uğraşıyordur, kim bilir kimlerle, hangi galerilerle pazarlıktadır. Eğer bizleri satamazsa aç kalır." dediler. Güneşim soldu, papatyalarımın boynu büküldü, koşan kız çocuğu düştü... Eğer satılırsam Ustamı ve arkadaşlarımı bir daha göremeyecek miydim? Bütün bulutlar gözlerime indi...

Bir akşamüzeri Ustam geldi. Çok sevinmiştim ama o mutsuzdu. Bana doğru yaklaştı, parmaklarıyla dokundu, çok heyecanlanmışım. Uzun uzun bana baktı. Bir gazete kağıdına beni sarıp koltuğunun altına sıkıştırdı. Sıcacık mutlu bir yolculuğa çıktığımı sandım, ama arkadaşlarımdan uzaklaşıyordum.

Kendime geldiğimde sessiz büyük bir odadaydım. Şık bir çerçevenin içine sıkıştırılmışım. Üzerimde de gözlerimi kamaştıran bir ışık vardı. Benim gibi birçok tablo duvara sıralanmıştı. Onlarla hiç anlaşamadık, birbirimizle konuşmadık bile. Hepimiz çok mutsuzduk. Uzun bir süre duvarda, tepemde ışık işkence çektim. Önümden insanlar gelip geçiyordu. Ben tükenmişim, papatyalar içindeki küçük kızın daha hızlı koşup, bu yerden kurtulmasını istiyordum. Çıkabilseydi şu tablodan...

Bir akşamüstü, iri gözlüklü bir adam ve yanında şık giyimli bir kadın karşımda uzun uzun bana baktılar. Kadın kocasının koluna sıkıca sarılıp, şımarık bir çocuk gibi beni işaret etti. İşte o günden sonra büyük odaları olan bir evin salonunu süslüyorum. Bir süsüm ben, bir nesneyim. Benim gibi çok süs var bu evde.

Çok mutsuzum. Kimse Ustamın bana baktığı gibi sevecen bakmıyor, onun dokunduğu gibi dokunmuyor, heyecan vermiyor. Keşke yarım kalmış bir tablo olsaydım, hiç bitmeseydim...

Küçük Terzi Dükkanı

Şükran CEYHAN

Cadde üzerinde beton binaların arasına sıkışmış adeta var olma savaşı veren iki katlı eski ahşap binanın alt katındaki küçük terzi dükkanına üzerimdeki karlarla beraber girdim. Arka arkaya sıralanmış iki Singer dikiş makinesinde yakın gözlükleriyle dikiş dikmekte olan, altmış yaşlarının üstünde gösteren yaşlı pinponlar, kafalarını yapmakta oldukları işlerinden yavaşça kaldırarak bana baktılar. İçerinin sıcaklığından gözlük camlarım buğulandığı için onları net göremediğimi fark ederek gözlüğümü, acelece cebimden çıkardığım kağıt mendille sildim:

“Kusura bakmayın dışarının hem karını hem de soğuğunu dükkanınıza taşıdım” dedim gülümseyerek.

Etraf kendilerine göre tasnif şekilleri olan kıyafet öbekleriyle doluydu. Sol tarafta tezgahın üzerinde küçük bir el radyosundan belli belirsiz bir sanat müziği duyuluyordu. Bana yakın olan makinedeki, beyaz saçlarının tepesi epey dökülmüş, ufak tefek, temiz tıraşlı, gri kısa bıyıklı olan terzi: “Buyrun” dedi önündeki ahşap iskemleyi işaret ederek.

“Yok böyle iyi. Onu da ıslatmayayım” dedim.

Elimdeki büyük poşetten paltoyu çıkardım.

“Bunun biraz kolunu ve boyunu kısalttırmısınız?” diyerek ölçülerin yazıldığı kağıtla birlikte uzattım. Kağıdı alırken, gözlüklerinin üzerinden bakarak:

“Kim aldı ölçünü?” diye sordu yaşlı terzi.

“Yok palto benim değil. Babam için aldım. Annem telefonda yazdırdı ölçüleri” dedim gülümseyerek. Paltoyu elinde evirdi çevirdi, kumaşını inceledi:

“Terzilik eskidendi” dedi hafif dudak bükererek. “Çok itibarlı bir meslekti. Kaç tane palto dikmişliğimiz var, hem de ne kumaşlardan... Şimdi hazır giyim dedikleri şu kıyafetlere bak ne kumaşı kumaş, ne dikişi dikiş... Bizim payımıza da bunları düzeltmek düşüyor. Ne yaparsın, ekmek teknesi yürüsün diye yapıyoruz işte” diyerek kağıdı paltoya iğneledi.

“Annen de anlıyor bu işten” dedi bıyık altından gülümseyerek. Hemen sordum:

“Bugün yapabilir misiniz acaba? Çarşıda biraz işim var, bitirince gelir alırım” dedim.

Ellerindeki işlere baktılar, yanlarındaki tezgahın üzerinde yığılmış bir sürü tamir edilecek giysi bekliyordu. Arkadaki makinede çalışan, kırmızı yanaklı ve bıyısız olan ihtiyar, diktiği pantolon paçasını elinde çevirirken sitemkâr bir şekilde:

“Eskiden elbise insanın ölçüsüne göre dikilirdi, giydi mi vitrin gibi taşırdı elbiseyi. Şimdi ne sanat kaldı ne de zanaat. Bizim neslimiz de tükendi zaten” dedi, onaylama bekler gibi bana bakarak.

“Yaparız yaparız, bu havada kimse terzi derdine düşmez zaten” dedi. Sonra bana arkamdaki vitrine benzeyen camın üzerindeki asma rafı işaret ederek:

“Bak orada duranlara, hep aceleyle getirilip bırakılmış, bize işlerini yaptırdıktan sonra bir daha almaya gelmeyenlerin kıyafetleriyle dolu. Bazıları üç, bilemedin dört yıllık... Kimisinin telefonu vardı aradık. Adam taşınmış taa Kayseri’ye... ‘Şimdi kargo yap sana diyeceğim ama değmez kalsın’ dedi. Eee bizim emeğimiz ne olacak? Onu düşünen yok tabii” dedi kahırlanarak.

“Emanettir diye kimselere de veremiyorum. Eski eserler müzesi sanki mübarek, biriyorlar orada işte...”

O sırada tam karşımdaki duvara asılmış, “Parası peşin alınır” yazısını gördüm. İhtiyar okuduğumu fark etmiş olmalı ki:

“Biz de artık tedbirimizi böyle aldık” dedi hafif bir gülümsemeyle...

O güne kadar terziye bir şey bırakıp da hiç almamazlığım olmamıştı. Böyle bir şeyin olacağını hatta yıllarca orada bırakanları düşündüm... İnsan neden terziye tamire verdiği kıyafetlerini bile isteye terk eder ki? Mutlaka trajik bir nedeni olmalıydı. Rafın üzerinde askıda olanlara baktım, düzgünce ütülenmişti. Birden türlü türlü öyküler canlanmaya başladı gözümde. Acaba şu, su yeşili elbisenin sahibi genç kız, nişan mı atmıştı da gelip almamıştı bu güzel elbiseyi? Ya şu döpiyesin sahibi bankacı bir kadın mıydı, işleri başından aşkın ya da bir öğretmen... Acaba ölmüş müydü karşıdan karşıya geçerken aceleyle? Ya bu ceketin sahibi, babam gibi emekli bir amca mıydı yürüme zorluğu çeken, ya da bunamış biri? Ya şu köstek cebi olan ekose yelek kimindi acaba? Kimbilir ne çok hikaye vardı burada, bu sahipsiz terk edilen kıyafetler arasında. Yok yok bu kadar da vefasızlık olmaz bu giysilere, dedim... Birden babamın paltosunu oradan alamamam üzerine bir sürü olasılık ışık hızıyla beynimden geçmeye başladı. Ya hızla yağın kar yolları kapatırsa, malum İstanbul bu? Hem durmadan son yılların en soğuk kışı olacak demiyorlar mıydı? Ya çarşıda yürürken karda kayıp ayaklarımı kırarsam... Bu da olası. Babam gelip alamaz, annem mümkün değil bu soğukta... Ya bu pinponlara bir şey olursa... Dükkanlarını açamazlarsa... Ya hafızamı kaybedersem... Ya da, ya da, ya da... Yok canım daha neler... Tüm felaketler kar tanelerinin hızıyla yağıyordu sanki düşüncelerime. İlk maaşım-la babam için aldığım bu güzel kahverengi

paltonun da terk edilmiş giyisiler arasında yerini alacak olmasını hayal etmek beni birden kendime getirdi. Silkelendim:

“Ben en iyisi burada bekleyeyeyim, hem kar da bayağı hızlandı, belki siz de erken kapatırsınız bugün” diyerek biraz önce teklif edilen iskemleye sırtarak yerleştim. Radyodan “Ben seni unutmak için sevmedim” şarkısının melodisine dikiş makinelerinin sesleri eşlik ederken, tıpkı çocukken annemin dikişlerini izlediğim gibi yaşlı terzileri huşu içinde seyretmeye başladım...

Terzi dükkanından çıkmış, akşam ayazıyla birlikte karların altında buzlanmış olan yolda kaymamak için büyük çaba sarf ederek yürürken, aklım yaşlı pinponlarla yaptığımız konuşmalardaydı. Aynı yetimhanede büyüdüklerini, yanında çıraklık yaptıkları terzinin yardımıyla bu küçük dükkanı açtıklarını ve 40 senedir işlettiklerini hayretle düşünürken, ayağımın nasıl kaydığını anlamadan, havada uçtum. Başıma üşüşen insanları gördüğümde ne kadar zamandır orada yattığımı hatırlamıyorum. Kalkmaya yeltendim fakat kalkamadığımı başımın arkasından sıcak bir şeylerin aktığını hissettim. Biri:

“Kıpırdama başın kanıyor, ambulans gelmek üzeredir” dedi... Etrafımdakilere bakarken, yaşlı terzileri de aralarında görünce tanıdık birilerini görmenin sevinciyle bir gülümseme yayıldı yüzüme. Ambulansın gelişile bir telaş ve sedyeyle ambulansa taşırırken, birden:

“PALTO! ÇANTAM!” diye haykırdım...

Ambulansın kapısı kapanmadan önce, biri paltonun olduğu poşeti sağlık görevlisine uzatırken, son gördüğüm o iki yaşlı yetim terzinin babacan yüzleri oldu...

“Kolunuzu verin!” diye seslenen sağlık görevlisi, ısrarla kucağımdaki poşeti almaya çalışırken, kaybettiği evladına sımsıkı sarılan bir baba gibi tutuyordum... Terk edilen kıyafetler arasına bırakmamıştım ya onu...

ŞİİR

Ahmet KINAY

OY SİVAS

Candan
İnsandan
Telli turnalar
Ela gözlü
Güzel sözlü
Ceylanlar
Karacalar
Bir Temmuz gününde
İndi Sivas'a
Samah döndü
Cem eyledi
Eli kanlı
Kara donlu
Sırtlanlar içinde
Yakıldılar
Sivas utanç içinde
Yandılar
Zaman utanç içinde
Pir Sultan'ın sazı yandı
Dünya utanç içinde

Unutmadık MADIMAK Aklında!...

Sınıfsal eşitlik yalnızca denizdedir.

2023 seçimlerinde "Laiklik" öksüz kaldı...

Biz kadınlar...laikliği her şartta savunmalıyız...

Seçimler bitti ama hiçbir şey bitmedi, mücadeleye devam...

İnadına DAYANIŞMA!

Ateş olup yakmak yerine, Ateş olup dünyayı aydınlatanlardanız...

DEPREM BİTTİ Mİ?
NEDEN HALA SARSILMAYA
DEVAM EDİYORUZ???

EKSİLMEK YOK
BİRLEŞE BİRLEŞE ARTACAĞIZ!

Sivas'ı unutturmayacağız...

Halkın derdi geçim, kurtar beni seçim...
"Akın var
güneşe akın!"

En önemlisi umudu kaybetmemek...

Karanlığa karşı aydınlık günlere
ulaşincaya kadar mücadeleyi sürdürmeliyiz.

Toplumsal direnişle çıkar karanlıklar aydınlığa

Gökteki yıldızlar tanık, küllerinden doğar insanlık...

•Örgütlü Emekle Umud Dolu Yarınlar...

Türküler yanmaz!

